

УДК 811.11-112

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.1/21.167161>**Надія КАБАНЦЕВА,**

викладач

Юридичного коледжу

Національного університету «Одеська юридична академія»

(Одеса, Україна) nadina4ka@mail.ru

СУБСФЕРА «УНІВЕРСУМ» ЯК КОНЦЕПТУАЛЬНЕ ПОЛЕ ПОЛІТИЧНОЇ МЕТАФОРИ НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ

Статтю присвячено дослідженню субсфери «Універсум» («Universum») як концептуального поля складової частини понятійної сфери «Навколишній світ» («Outworld») концептосфери «Політика» на базі української та англійської мов. Вивчено ступінь дослідження та лексико-семантичний рівень субсфери «Універсум». Проаналізована частотність використання метафори в політичному дискурсі представленої субсфери, співвіднесені позитивні, негативні та нейтральні конотації субсфери «Універсум» та проведено порівняльний аналіз отриманих статистичних даних на матеріалі української та англійської мов.

Ключові слова: концептуальне поле, політика, політична метафора, концептосфера, субсфера, універсум.

Nadiia KABANTSEVA,

Lecturer of the Law College

National University «Odessa Law Academy»

(Odessa, Ukraine) nadina4ka@mail.ru

SUBSPHERE «UNIVERSUM» AS A CONCEPTUAL FIELD OF POLITICAL METAPHOR ON THE MATERIAL OF THE UKRAINIAN AND ENGLISH LANGUAGES

The article is devoted to the study of the subsphere «Universe» as a conceptual field of the conceptual sphere «Outworld» in the conceptual sphere «Politics» on the basis of the Ukrainian and English languages. The person models a political reality, conducting an analogy with the world of living and inanimate nature. The sphere of concepts in the political metaphor on the bases of journalistic discourse of Ukrainian and English languages is filled with cultural and universal specifics.

The conceptual sphere «Universe» in the Ukrainian and English languages includes the fundamental outgoing conceptual sphere «Outworld». The phenomena of the external world are included into this sphere, they exist beyond the will of the person, on which he can influence indirectly. Thus, the subsphere «Universe» consists of two concepts: «Space and movement» and «Perception of space». The semantic filling of the concept «Space and movement» is divided into two frames: «Types of space» and «Moving in space». The semantic filling of the concept «Perception of space» is divided into three frames: «Color», «Sound» and «Scent».

Consequently, the objective spatial reality of the subsphere «Universe», which includes metaphors for the designation of objects and characteristics of space and movement, movement in space, perception of color, sound, and smell, is likened to objects and subjects of political processes. To the peculiarities of the subsphere «Universe» as a conceptual field of a political metaphor is its heterogeneity, because it includes and describes the phenomena of political life in images that cover the parameters of the world, are universal and can characterize both human activity, the state and space characteristics, color options, processes of moving in space, and so on.

To the peculiarities of the subsphere «Universe» as a conceptual field of a political metaphor belongs its heterogeneity, since it includes and describes the phenomena of political life in images that encompass the parameters of the surrounding world.

According to the article, the investigation's degree of research and the lexical-semantic level of the subsphere «Universe» are discovered. The frequency of using the metaphor in the political discourse of the presented subsphere, connotations' correlation of the subsphere «Universe» is analyzed and the comparative analysis of the obtained statistical data on the material of the Ukrainian and English languages is conducted.

Key words: conceptual field, politics, political metaphor, conceptosphere, subsphere, universe.

Постановка проблеми. Політичні метафори є однією з найважливіших складових публіцистики. Концептуальні поля політичної метафори в публіцистиці в українській та англійській мовах

наповнені змістом національної мовної свідомості, а отже, вони являють собою семантичні утворення, марковані лінгвокультурною специфікою. Концептуальні поля політичної метафори

привертають увагу багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників, на праці яких ми опираємося в даному дослідженні.

Однак співвіднесення та зіставне дослідження концептуальних полів політичної метафори субсфери «Універсум» фундаментальної вихідної понятійної сфери «Навколишній світ» на базі української та англійської мов не проведено, що становить *актуальність* дослідження.

Метою роботи є зіставне дослідження субсфери «Універсум» («Universum») як складової частини понятійної сфери «Навколишній світ» на матеріалі української та англійської мов.

Реалізація даної мети зумовлює вирішення таких *завдань*:

- 1) вивчити лексико-семантичну базу субсфери «Універсум» в обох мовах дослідження;
- 2) провести зіставний аналіз частотності вживання політичної метафори субсфери «Універсум» в обох мовах дослідження;
- 3) виявити і зіставити конотативні відтінки субсфери «Універсум» на матеріалі української та англійської мов.

Об'єктом роботи є субсфера «Універсум» («Universum») як складника понятійної сфери «Навколишній світ» («Outworld») української та англійської мов.

Предметом дослідження є політична метафора субсфери «Універсум» («Universum») на матеріалі української та англійської мов.

Виклад основного матеріалу. За результатами дослідження встановлено, що субсфера «Універсум» фундаментальної вихідної понятійної сфери «Навколишній світ» посідає друге за частотністю місце в обох мовах дослідження, (пор.: 37,7% в укр. м. та 36,6% в англ. м.), де найчастотніше місце займає субсфера «Природа» («Nature») (пор.: 38,8% в укр. м. та 42,7% в англ. м.).

До субсфери «Універсум» входять політичні метафори на позначення об'єктів та характеристик простору та руху, переміщення в просторі, сприймання кольору та запаху, уподібнюючи об'єктивну просторову реальність об'єктам та суб'єктам політичних процесів.

Отже, субсфера «Універсум» («Universum») складається з двох концептів: «Простір та рух» («Space and movement») та «Сприймання простору» («Perception of space») (див. схему 1).

Як свідчать дані Схеми 1, концепт «Простір та рух» («Space and movement») посідає перше місце за частотністю серед концептів субсфери «Універсум» («Universum») як в українській, так і в англійській мовах (див. схему 1). Поданий концепт вербалізується через семантичне поле, яке в загальному вигляді складається з лексичних одиниць, що називають переміщення в просторі, види простору, універсальні просторові номінації, що притаманні різним видам простору, наприклад:

(1) Ось цього ось **порожнього місця** не було в залі під час звернення Петра Порошенка до Верховної Ради. Ось це ось **порожнє місце** вимагає контролю парламентаріїв над армією. – У поданому прикладі спостерігається вживання персоналізованої метафори «порожнє місце». Метафоричне значення лексеми «порожній» базується на її метафоричному значенні – «несерйозний, легковажний (про людину); ні для кого не корисний; марний» (Білодід, 1974: 268). У цьому випадку мова йде про те, що віце-спікер парламенту, представник фракції «Самопоміч» Оксана Сироїд, яка раніше виступала з неоднозначними заявами щодо ситуації на сході України, була відсутня на засіданні Верховної Ради, на якому розглядався закон про реінтеграцію Донбасу. До метафори закладено негативні конотації, що базуються на метафоричному значенні лексеми «порожній».

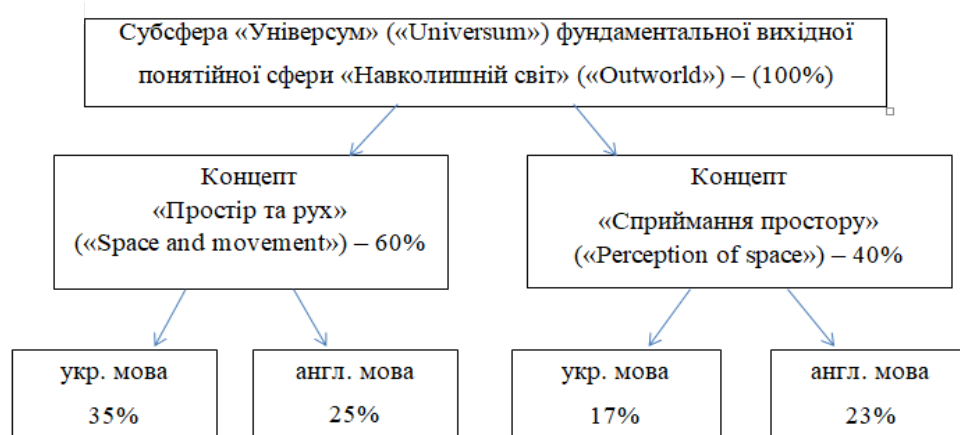

Схема 1. Частотність концептів субсфери «Універсум» («Universum») в українській та англійській мовах

(2) Trump: We're getting 'closer and closer' on tax bill. – У реченні (2) спостерігається вживання метафори «getting 'closer and closer'». Метафоричне значення базується на прямому словниковому тлумаченні лексеми «close» – «only a short distance away or apart in space or time» (English Oxford). У метафоричному значенні вираз «getting 'closer and closer'» позначає прогрес у розгляді законопроекту про податки, що дасть змогу зрештою дійти згоди щодо нього в Конгресі та проголосувати «за». До метафори «getting 'closer and closer'» закладено позитивну конотацію, яка моделюється семантично та контекстуально.

Семантичне наповнення концепту «Простір та рух» («Space and movement») дозволяє розподілити його на два фрейми: «Переміщення в просторі» («Moving in space») та «Види простору» («Types of space») (див. схему 2).

За результатами статистичних даних таблиці встановлено, що в українській мові фрейм «Види простору» («Types of Space») займає перше місце та становить 35% від загальної кількості політичної метафори концепту «Простір та рух» («Space and movement») (див. схему 2), аніж в англійській мові, де політичні метафори цього фрейму є менш частотними (23%) (див. схему 2). До його складу входять метафори, що зображують номінації різних метафорично переосмислених образів небесного та повітряного простору, наприклад:

(3) Фишук на «сьомому небі»: Більше 10 млн. грн. додатково виділять на медичну галузь краю. – У поданому прикладі спостерігається вживання метафори «на «сьомому небі». У метафоричному сенсі людина, про яку кажуть, що вона перебуває «сьомому небі», є дуже задоволеною чимось або безмежно щасливою» (Білодід, 1974: 249).

Ця просторова метафора уподібнює стан блаженства перебуванню на небі, в раю. Саме це семантичне наповнення моделює позитивну конотацію метафори.

(4) Political Galaxy Makes for Easy Voting. – У прикладі (4) вживається метафора «political galaxy». Метафоричний сенс базується на прямому словниковому значенні лексеми «galaxy» – «a system of millions or billions of stars, together with gas and dust, held together by gravitational attraction». У цьому прикладі мова йде про спеціальну комп'ютерну програму, яка має назву Political Galaxy, яка дозволяє користувачам вводити ім'я політиків і моментально отримати інформацію про серйозні проблеми, пов'язані з їх політичною кампанією, тим самим даючи виборцям можливість вивчити біографію, голосування, посади, рейтинги, виступи та фінансування кожного з кандидатів по кожній проблемі. Метафора є позитивно конотованою, що пов'язано із змістом наповненням статті.

Друге місце серед фреймів концепту «Простір та рух» («Space and movement») в українській мові належить фрейму «Переміщення в просторі» («Moving in space») (15%), на відміну від англійської мови, де даний фрейм займає перше місце за частотністю серед фреймів концепту «Простір та рух» («Space and movement») (27%) (див. схему 2). Зазначений фрейм відображає метафори, що позначають способи та інтенсивність переміщення в просторі, спрямованість та характер переміщення, наприклад:

(5) Реформа поліції крокує вперед! – У поданому прикладі використовується метафора «реформа крокує вперед». Метафоричне значення лексеми «крокувати» моделюється її прямим

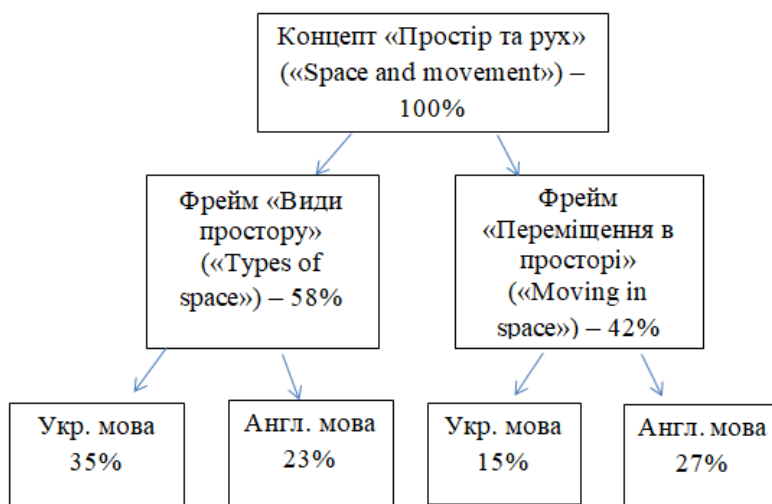

Схема 2. Фреймовий склад концепту «Простір та рух» («Space and movement») субсфери «Універсум» («Universum»)

словниковим тлумаченням – «іти, марширувати» (Білодід, 1974: 461). У контексті поданого речення мається на увазі прогрес у проведенні реформи поліції в Україні. У контексті поданого речення метафора набуває позитивної конотації, що продукується змістовим наповненням статті.

(6) Economy **drags** Putin's **ambitions down to earth**. – У прикладі (6) спостерігається вживання метафори «drags ambitions down to earth». Метафоричне значення словосполучення моделюється прямим словниковим тлумаченням лексеми «drag» – «pull (someone or something) along forcefully, roughly, or with difficulty» (English Oxford 21). Вказана метафора позначає, що економічна ситуація в країні повертає Президента РФ Путіна до реальності, в якій його геополітичні амбіції стикаються з реаліями економіки та глобалізації. Метафора передає негативне значення. Такі конотації моделюються лексемою семантично.

Концепт «Сприймання простору» («Perception of space») посідає друге місце за частотністю серед концептів субсфери «Універсум» («Universum») в обох мовах дослідження (див. схему 1). Даний концепт вербалізується через семантичне поле, яке в загальному вигляді складається з лексичних одиниць, що описують політичну реальність у термінах, побудованих на сприйнятті кольору, звуку та запаху. До концепту «Сприймання простору» входять мовні засоби на позначення кольорових та звукових характеристик простору, а також мовні засоби на позначення запаху характеристик простору.

Семантичне наповнення концепту «Сприймання простору» («Perception of space») дозволяє розподілити його на три фрейми: «Колір» («Color»), «Звук» («Sound») та «Запах» («Scent») (див. схему 3).

За отриманими даними, фрейм «Колір» («Color») є найбільш частотним в обох мовах дослідження та складає 25% в українській мові та 15% в англійській від загальної кількості політичної метафори концепту «Сприймання простору» («Perception of space») (див. схему 3). Зазначений фрейм відображає сприйняття людиною кольору, що переноситься на сферу політичного життя, наприклад:

(7) *Вибори 2002: помаранчеві vs голубі.* – У поданому прикладі спостерігається вживання двох метафор: «помаранчеві» та «голубі». Метафоричний сенс метафори базується на прямому словниковому значенні лексем «помаранчевий» – «який має колір шкірки помаранчі; оранжево-червоний» та «голубий» – «який має забарвлення одного з основних кольорів спектра – середнього між зеленим і синім; кольору ясного неба; світло-синій, блакитний» (Білодід, 1971: 118). Метафоричне значення поданих метафор базується на образі колективного ворога народу, створеного тими чи іншими політичними силами. Відтак за часів Помаранчевої революції 2004-го року образ «помаранчевих» сприймався як уособлення тих, хто підтримує демократію та політичну команду В. Ющенка, колір символіки президентської кампанії якого послужив мотивом для однойменної назви прихильників політика. Водночас образ «голубих» завдячує своїй назві блакитно-білій передвиборчій символіці В. Януковича. Відтак, метафора «голубі» вживається для найменування його прихильників. Метафори є нейтральними. Їх модус залежить від ставлення реципієнта до тогочасних подій та підтримки політичного табору «помаранчевих» або «голубих».

(8) Donald Trump is not racist because **green** is only color **he sees**, Eric Trump says as he defends

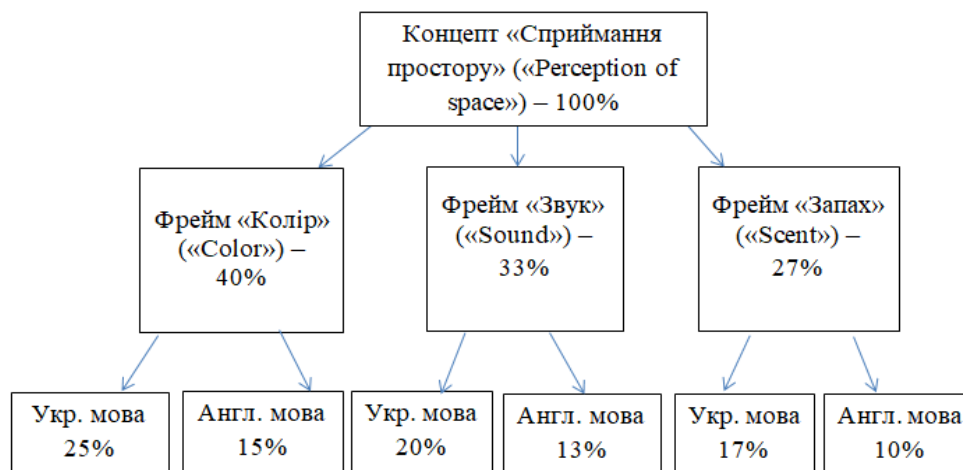

Схема 3. Фреймовий склад концепту «Сприймання простору» («Perception of space») субсфери «Універсум» («Universum»)

his father on Fox News. – У прикладі (8) використовується метафора «green he sees». Значення цієї метафори моделюється метафоричним словниковим тлумаченням лексеми «green» – «money». Це значення лексеми є неформальним та нейтрально конотованим. У контексті поданого речення мова йде про те, що, за словами свого сина, Дональд Трамп не є расистом, адже він бачить лише колір грошей (як відомо, національна валюта США містить написи та зображення зеленого кольору). Нейтральна конотація базується на ставленні реципієнта до вказаного політика, США загалом та їх національної валюти зокрема.

Відповідно до результатів дослідження, друге місце за частотністю займає фрейм «Звук» («Sound») в українській (20%) і в англійській мовах (13%) від загальної кількості політичної метафори концепту «Сприймання простору» («Perception of space») (див. схему 3). Зазначений фрейм відображає сприйняття людиною звуків, образ чого переноситься на сферу політичного життя, наприклад:

(9) Як буде «гудіти» Тернопіль на День Незалежності та День міста. – У поданому прикладі спостерігається вживання метафори «гудіти». Метафоричне значення лексеми «гудіти» базується на її прямому словниковому тлумаченні «одночасно голосно розмовляючи, створювати загальний гомін» (Білодід, 1971: 189). У контексті поданого речення мова йде про гучне святкування Дня незалежності України та Дня міста мешканцями міста Тернопіль. У цьому реченні метафора набуває позитивної конотації, що продукується змістовим наповненням статті.

(10) *Parliament ends on high note*. – У прикладі (10) спостерігаємо вживання метафори «ends on high note», значення якої базується на метафоричному словниковому тлумаченні словосполучення «high note» – «a successful point in an event or period of time». У контексті поданого речення

мова йде про те, що сесія парламенту завершилася оголошенням про те, що уряд забезпечить автобус для школярів у Мангаї, що відповідає святковим передріздвяним та передноворічним настроям. Відтак ця позитивна заява стала свого роду подарунком громаді міста. До метафори закладено позитивну конотацію, яка моделюється семантично та контекстуально.

Останню та найменш частотну позицію займає фрейм «Запах» («Scent») в обох мовах дослідження від загальної кількості політичної метафори концепту «Сприймання простору» («Perception of space»), а саме в українській мові 17% та в англійській – 10% (див. схему 3). До складу цього фрейму входять метафори, що називають неприємні та приємні аромати та запахи, наприклад:

(11) Зі стін міськради вже «тхне» корупцією! – У поданому прикладі вживається метафори «тхне корупцією». Метафоричне значення словосполучення «тхне корупцією» базується на прямому словниковому тлумаченні лексеми «тхнути» – «мати якийсь запах, сильно, різко пахнути чим-небудь, здебільшого неприємно» (Білодід, 1979: 332). Метафора акцентує на тому, що депутати міськради схильні до корупційних дій. А корупція асоціюється у свідомості реципієнтів як огидне явище. До метафори «тхне корупцією» закладено негативну конотацію, що базується на змістовому наповненні статті та прямому значенні лексем «тхнути» та «корупція».

(12) *The stench of failure is the one and only thing Trump cannot withstand*. – У прикладі (12) використовується метафора «the stench of failure». Метафоричний сенс метафори базується на прямому словниковому значенні лексеми «stench» – «a strong and very unpleasant smell». До метафори «the stench of failure» закладено негативну конотацію, яку несе семантика лексеми «stench» – «смог». У контексті поданого речення мова йде про

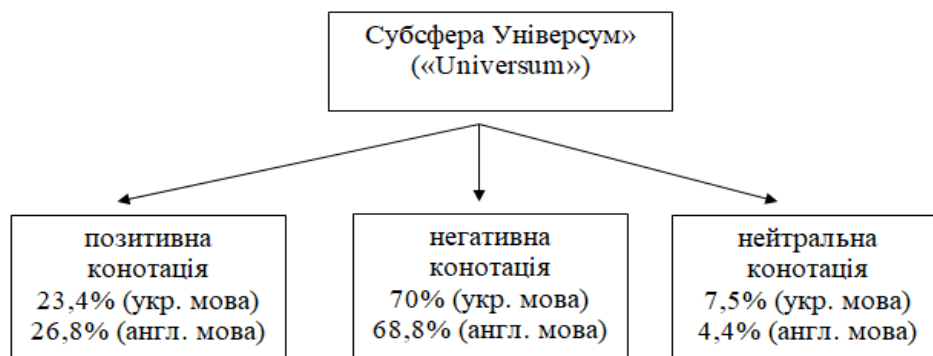

Схема 4. Відсоткове співвідношення конотацій субфери Універсум» («Universum»)

відчуття неминучого провалу, якого так боїться Трамп, а тому забороняє нелояльним до нього ЗМІ правдиво висвітлювати інформацію.

Як свідчать отримані дані, політичні метафори субсфери «Універсум» («Universum») широко застосовуються в описі політичних процесів, де саме метафори фрейму «Види простору» («Types of space») займають перше місце в українській мові та становлять 35% від загальної кількості політичної метафори концепту «Простір та рух» («Space and movement»), аніж в англійській мові, де політичні метафори цього фрейму є менш частотними (23%). В англійській мові перше місце займає фрейм «Переміщення в просторі» («Moving in space») – 27%, на відміну від української мови, де даний концепт займає друге місце за частотністю (15%). Серед політичних метафор концепту «Сприймання простору» («Perception of space») в обох мовах дослідження перше місце займає фрейм «Колір» («Color») (25% укр. м. та 15% анг. м.). Друге місце посідає фрейм «Звук» («Sound») (20% укр. м. та 13% анг. м.). Останнє місце займає фрейм «Запах» («Scent») (17% укр. м. та 10% анг. м.) в обох мовах дослідження.

За результатами дослідження встановлено, що переважна частина (70% укр. м. та 68,8% анг. м.) політичних метафор субсфери Універсум» («Universum») передає негативне значення. Позитивно конотовані політичні метафори займають друге місце (23,4% укр. м. та 26,8% анг. м.) (див. прикл. (3), (2)). Нейтрально конотовані політичні метафори посідають останнє місце (7,5% укр. м. та 4,4 % анг. м.) (див. схему 4):

Висновки. Отже, об'єктивна просторова реальність субсфери «Універсум» («Universum»), до складу якої увійшли метафори на позначення об'єктів та характеристик простору та руху, переміщення в просторі, сприймання кольору, звуку, та запаху, уподібнюється об'єктам та суб'єктам політичних процесів. Політичні метафори концепту «Простір та рух» («Space and movement») та концепту «Сприймання простору» («Perception of space») відображають політичне життя країни. До особливостей субсфери «Універсум» («Universum») як концептуального поля політичної метафори належить її неоднорідність, адже вона включає в себе та описує явища політичного життя в образах, які охоплюють параметри навколишнього світу.

Перспективою дослідження є вивчення, співвіднесення та зіставлення субсфери «Сакральний світ» («Sacral world») як концептуального поля політичної метафори фундаментальної вихідної понятійної сфери «Навколишній світ» («Outworld»), розгляд конотативних відтінків даної субсфери української та англійської мов.

Перспективою дослідження є вивчення, співвіднесення та зіставлення субсфери «Сакральний світ» («Sacral world») як концептуального поля політичної метафори фундаментальної вихідної понятійної сфери «Навколишній світ» («Outworld»), розгляд конотативних відтінків даної субсфери української та англійської мов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрейченко О. І. Метафоричне вираження концептосфери «політика» в сучасному публіцистичному дискурсі // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Сер. «Филология. Социальные коммуникации». 2011. Том 24(63). № 4. Часть 2. С. 81–86.
2. Бляхер Л. Е. Ключевые метафоры постсоветского политического дискурса. Полис. 2008. С. 95–107. URL: <http://www.politstudies.ru/vm/vm-lb/1-1b.htm> (дата звернення: 04.08.2017).
3. Білодід І. К., Бурячок А. А., Винник В. О. Словник української мови: в 11 т. / Ред. кол. Київ: Наук. думка, 1971. Т. 2. 550 с.
4. Білодід І. К., Бурячок А. А., Винник В. О. Словник української мови: в 11 т. Київ: Наук. думка, 1974. Т. 5. 240 с.
5. Білодід І. К., Бурячок А. А., Винник В. О. Словник української мови: в 11 т. / Ред. кол. Київ: Наук. думка, 1979. Т. 10. 660 с.
6. Білодід І. К., Бурячок А. А., Винник В. О. Словник української мови: в 11 т. Київ: Наук. думка, 1980. Т. 11. 700 с.
7. Дацишин Х. П. Метафора в українському політичному дискурсі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.01.08. Львів, 2005. 18 с.
8. Жулавська О. О. Актуалізація концепту ТЕРОРИЗМ у сучасному британському газетному дискурсі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.01.08. Харків, 2011. 20 с.
9. Чадюк О. М. Метафора у сфері сучасної української політичної комунікації: дис. на здобуття наук. ступ. канд. філол. наук: 10.02.01. Київ, 2005. 230 с.
10. Чудинов А. П. Россия в метафорическом зеркале: когнитивное исследование политической метафоры (1991–2000): монографія. Екатеринбург: Урал. гос. пед. ун-т, 2001. 238 с.
11. Bratož S. Metaphors in Political Discourse from a Cross-Cultural Perspective. IJEMS. Volume 7, 2014. № 1. P. 3–23.
12. Cienki A. The Application of Conceptual Metaphor Theory to Political Discourse: Methodological Questions and Some Possible Solutions. In *Political Language and Metaphor*, edited by T. Carver and J. Pikalo, New York: Routledge. 2008. P. 241–256.
13. Charteris-Black J. *Corpus Approaches to Critical Metaphor Analysis*. Basingstoke, Hampshire and New York: Palgrave Macmillan, 2004. 263 p.
14. Figar V. *Analysis of Conceptual Metaphors in the Political Discourse of Daily Newspapers: Structure, Function, and Emotional Appeal* (MA Thesis). University of Nis, Faculty of Philosophy, English Department. 2013. 160 p.
15. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors we live by*. Chicago: University of Chicago Press, 2003. 276 p.

16. Musolf A. Metaphor scenarios in public discourse. *Metaphor and Symbol*, 2006. 21(1). P. 23–38.
17. Santa Ana O. *Brown Tide Rising: Metaphors of Latinos in Contemporary American Public Discourse*. Austin, 2002. 424 p.
18. Vestermark I. Metaphors in politics. A study of the metaphorical personification of America in political discourse. Lulea University of Technology Department of Languages and Culture, 2007. URL: <http://epubl.ltu.se/1402-1773/2007/080/LTU-CUPP-07080-SE.pdf> (дата звернення: 10.07.2017).
19. Wei J.M. *The Pragmatics of Metaphor in Taiwanese Politics. Virtual Missiles Metaphors and Allusions in Taiwanese Political Campaigns*. United States: Lexington Books. 2001. Vol. 7(2), P. 21–26.
20. Zinken J. Ideological imagination: Intertextual and correlational metaphors in political discourse. *Discourse & Society*. 2003. No.14. P. 507–523.
21. English Oxford Living Dictionaries. URL: <https://en.oxforddictionaries.com> (дата звернення: 18.03.2016).

REFERENCES

1. Andreichenko O.I. Metaforichne vyrazhennia kontseptosfery «polityka» v suchasnomu publitsystychnomu dyskursi (Metaphorical expression of the concept sphere «politics» in modern journalistic discourse). *Uchenye zapiski Tavricheskogo nacional'nogo universiteta im. V.I. Vernadskogo. Ser. «Filologiya. Social'nye kommunikacii»*. 2011. Tom 24 (63). № 4. Chast' 2. pp. 81–86 (in Russian).
2. Blyaher L.E. Klyuchevye metafory postsovetskogo politicheskogo diskursa. *Polis*. 2008. pp. 95–107 (in Russian).
3. Bilodid I. K., Buriachok A.A., Vynnyk V.O. *Slovnnyk ukrainskoi movy: v 11 t. (Ukrainian language dictionary: 11 volumes)*. / Red. kol. Kyiv: Nauk. dumka, 1971. T.2. 550 p. (in Ukrainian).
4. Bilodid I. K., Buriachok A.A., Vynnyk V.O. *Slovnnyk ukrainskoi movy: v 11 t. (Ukrainian language dictionary: 11 volumes)*. / Red. kol. Kyiv: Nauk. dumka, 1974. T.5. 240 p. (in Ukrainian).
5. Bilodid I. K., Buriachok A.A., Vynnyk V.O. *Slovnnyk ukrainskoi movy: v 11 t. (Ukrainian language dictionary: 11 volumes)*. / Red. kol. Kyiv: Nauk. dumka, 1979. T.10. 660 p. (in Ukrainian).
6. Bilodid I. K., Buriachok A.A., Vynnyk V.O. *Slovnnyk ukrainskoi movy: v 11 t. (Ukrainian language dictionary: 11 volumes)*. / Red. kol. Kyiv: Nauk. dumka, 1978. T.11. 700 p. (in Ukrainian).
7. Datsyshyn Kh. P. *Metafora v ukrainskomu politychnomu dyskursi (Metaphor in the Ukrainian political discourse): avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. filol. nauk : 10.01.08. Lviv, 2005. 18 p. (in Ukrainian)*.
8. Zhulavska O.O. *Aktualizatsiia kontseptu TERORYZM u suchasnomu brytanskomu hazetnomu dyskursi (Actualization of TERRORISM concept in contemporary British newspaper discourse): avtoref. dys na zdobuttia nauk. stupenia kand. filol. nauk: 10.01.08. Kharkiv, 2011. 20 p. (in Ukrainian)*.
9. Chadiuk O. M. *Metafora u sferi suchasnoi ukrainskoi politychnoi komunikatsii (A metaphor in sphere of modern Ukrainian political communication): dys. na zdobuttia nauk. stup. kand. filol. nauk : 10.02.01. Kyiv, 2005. 230 p. (in Ukrainian)*.
10. Chudinov A.P. *Rossiya v metaforicheskom zerkale: kognitivnoe issledovanie politicheskoy metafory (1991–2000) (Russia in the metaphorical mirror: a cognitive study of political metaphor (1991-2000))*: monografiya. Ekaterinburg: Ural. gos. ped. un-t, 2001. 238 p. (in Russian).
11. Bratož S. Metaphors in Political Discourse from a Cross-Cultural Perspective. *IJEMS*. Volume 7, 2014. № 1. P. 3–23.
12. Cienki A. The Application of Conceptual Metaphor Theory to Political Discourse: Methodological Questions and Some Possible Solutions. In *Political Language and Metaphor*, edited by T. Carver and J. Pikalo, New York: Routledge. 2008. P. 241–56.
13. Charteris-Black J. *Corpus Approaches to Critical Metaphor Analysis*. Basingstoke, Hampshire and New York : Palgrave Macmillan, 2004. 263 p.
14. Figar V. *Analysis of Conceptual Metaphors in the Political Discourse of Daily Newspapers: Structure, Function, and Emotional Appeal (MA Thesis)*. University of Nis, Faculty of Philosophy, English Department. 2013. 160 p.
15. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors we live by*. Chicago: University of Chicago Press, 2003. 276 p.
16. Musolf A. Metaphor scenarios in public discourse. *Metaphor and Symbol*, 2006. 21(1). P. 23–38.
17. Santa Ana O. *Brown Tide Rising: Metaphors of Latinos in Contemporary American Public Discourse*. Austin, 2002. 424 p.
18. Vestermark I. Metaphors in politics. A study of the metaphorical personification of America in political discourse. Lulea University of Technology Department of Languages and Culture, 2007. URL: <http://epubl.ltu.se/1402-1773/2007/080/LTU-CUPP-07080-SE.pdf> (дата звернення: 10.07.2017).
19. Wei J.M. *The Pragmatics of Metaphor in Taiwanese Politics. Virtual Missiles Metaphors and Allusions in Taiwanese Political Campaigns*. United States: Lexington Books. 2001. Vol.7(2), P. 21–26.
20. Zinken J. Ideological imagination: Intertextual and correlational metaphors in political discourse. *Discourse & Society*. 2003. No.14. P. 507–523.
21. English Oxford Living Dictionaries. URL: <https://en.oxforddictionaries.com> (date of application: 18.03.2016).